

03/25

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) – scientific journal of legal sciences founded by University of Göttingen (Germany) with the purpose of knowledge sharing between Western and Eastern Europe.

Publisher:

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

Editorial board:

Prof. Dr. **Toma Birmontienė**, Professorin am Laboratorium für Menschenrechte, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Prof. Dr. habil. **Sabina Grabowska**, University of Rzeszow (Polen)

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

Prof. Dr. habil. **Joanna Marszalek-Kawa**, Nicolaus Copernicus University (Polen)

Prof. Dr. **Roman Melnyk (Schriftleitung)**, Hochschule des Rechts (“School of Law”) der M. Narikbayev KAZGUU Universität (Kasachstan)

Dr. jur. **Bernhard Schloer**, DAAD-Langzeitdozent, Nationale Taras-Schewtschenko-Universität Kiew (Ukraine)

Dr. **Agne Tvaronaviciene**, Postdoc am Laboratorium für Mediation und nachhaltige Konfliktlösung, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Dr. iur. **Azamat Egamberdiev**, Dozent des Lehrstuhls für Staatsrecht und Staatsverwaltung der Taschkenter Staatlichen Juristischen Universität beim Justizministerium der Republik Usbekistan

Partners

Netzwerk Ost-West

Rechtsdialog.org

www.uni-goettingen.de/reos

03/2025

ISSN 2199-6245

ReOS 03 / 2025

Inhaltsverzeichnis

Legal regulation of interaction between criminal investigation departments and foreign law enforcement bodies in fighting organized crime <i>Mudretska Hanna</i>	4
Electronic instruments of public administration in the field of child rights protection during armed conflict <i>Chepkova Kateryna</i>	11

Legal regulation of interaction between criminal investigation departments and foreign law enforcement bodies in fighting organized crime

Mudretska Hanna

*Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Criminal Procedure,
Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8203-1710*

The article considers certain issues regarding the legal regulation of the interaction of pre-trial investigation bodies with international law enforcement agencies in the field of combating organized crime, and also outlines the main forms of such interaction, taking into account the agreements signed and ratified by Ukraine in this area.

Based on the analysis of scientific research, it was determined that the legal basis for the interaction of pre-trial investigation bodies with foreign law enforcement agencies in the field of combating organized crime should be understood as a set of international legal, legislative, subordinate, including departmental and other regulatory legal acts, on which procedural activities related to the investigation of criminal offenses by law enforcement agencies in the field of combating organized crime are based.

It has been determined that the interaction of pre-trial investigation bodies with law enforcement agencies of foreign states on issues of combating organized crime should be understood as based on laws and subordinate legislation, including interstate, regulatory legal acts, carried out within their powers and competence for coordinated activities of a comprehensive approach to the most effective use of organizational and tactical forms and methods of investigation, as well as to the conduct of investigative (search) and other procedural actions through the most effective use of all available forces and means of criminal procedural activity.

It is noted that one of the key elements of the legal system regulating the interaction of pre-trial investigation bodies with law enforcement agencies of foreign states in the field of combating organized crime, including transnational ones, are multilateral and bilateral agreements between countries. Ukraine participates in a number of international agreements and organizations related to the fight against organized crime. Ukraine's international cooperation in the field of combating organized crime is based on a broad system of international treaties, ranging from global UN conventions to bilateral agreements with individual countries, as well as active interaction with international organizations, such as Europol and Interpol. These agreements allow Ukrainian law enforcement agencies to receive and provide legal assistance, conduct investigations and bring to justice criminals operating at the international level.

Правове регулювання взаємодії органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованій злочинності

Мудрецька Ганна Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеського державного університету внутрішніх справ, Україна
ORCID: 0000-0002-8203-1710*

Вступ. Взаємодія органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованих злочинності є однією з важливих прикладних проблем діяльності органів досудового розслідування в кримінальному провадженні щодо виявлення, припинення та розкриття тяжких та особливо тяжких злочинів, скоєних організованими групами та злочинними спільнотами (злочинними організаціями). Організована злочинність, зокрема, тероризм, наркобізнес, торгівля людьми, відмивання коштів, стає щодалі більш організованою та міжнаціональною, та здебільшого вчиняється на територіях декількох країн. Як свідчать попередні дослідження, попри всі зусилля, жодна держава не в змозі самотужки протидіяти міжнародній злочинності. Ця глобальна проблема вимагає об'єднання зусиль усієї світової спільноти. Тому вирішальне значення має налагодження ефективної міжнародної співпраці між компетентними структурами, а дослідження в цій сфері є вкрай важливими¹.

Окремі питання взаємодії органів досудового розслідування з іншими правоохоронними органами, зокрема пов'язаних із протидією організованих злочинності, досліджували у своїх роботах: В. П. Бахін, Г. Ю. Бондар, О. О. Волобуєва, М. Л. Грібов, А. В. Даниляк, А. Ф. Волобуєв, С. М. Князев, В. Г. Лукашевич, М. А. Погорецький, Р. Л. Степанюк, В. В. Тищенко, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумило, С. С. Чернявський, О. О. Юхно та ін. Проте, питанням правового регулювання взаємодії органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованих злочинності, є малодослідженими, особливо в умовах збройної агресії РФ проти України.

¹ Cherniavskiy S. S. International Cooperation in the Field of Fighting Crime: Directions, Levels and Forms of Realization / S. S. Cherniavskiy, B. M. Holovkin, Y. M. Chornous, V. Y. Bodnar, I. V. Zhuk // *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22, is. 3. P. 1–11. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16705?locale=en>

Метою дослідження є розгляд питання правового регулювання взаємодії органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованих злочинності та узагальнення на цій основі нормативно-правових актів щодо застосування у розслідуванні вказаних злочинів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба в міжнародній взаємодії виникає, коли під час розслідування злочинів, скоєних транснаціональними угрупованнями, з'ясовується, що окремі етапи їхньої злочинної схеми реалізуються за межами України. Як свідчить практика, правоохоронні органи об'єднують свої зусилля не постійно, а лише у певних випадках. Це відбувається під час спільних оперативних операцій для запобігання та розкриття конкретних злочинів, виконання рішень, прийнятих на спільних нарадах, або ж у процесі роботи спеціально створених слідчо-оперативних чи оперативно-розшукових груп. Важливого значення для дослідження набуває визначення дефініції «взаємодії органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованих злочинності», яка є малодослідженою. Найбільш поширеним визначенням взаємодії як наукової категорії є наступне: «Взаємодія – це заснована на законах та підзаконних актах, узгоджена за цілями, місцем та часом діяльність двох або більше органів у режимі конкретних завдань боротьби зі злочинністю»².

Топчій В. В. під взаємодією органів досудового розслідування з уповноваженими оперативними підрозділами визначає як засновану на законах і відомчих нормативних актах їх спільну діяльність (узгоджену за цілями, характером, місцем і часом), що спрямована на реалізацію завдань кримінального судочинства, за керівної та організуючої ролі

² Сітайло О. М. Взаємодія органів досудового розслідування з уповноваженими оперативними підрозділами щодо розшуку підозрюваних та обвинувачених за злочини у сфері господарської діяльності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4 (105). С. 200.

слідчого й чіткого розмежування компетенції³. Досить цікавою є точка зору Л. І. Данченко, який визначає взаємодію в органах внутрішніх справ як спільну діяльність конкретних служб та підрозділів, спрямовану на вирішення спільних завдань, які займають при цьому рівноправне становище⁴.

Найбільш прийнятною для нас є дефініція взаємодії під час розслідування з іншими підрозділами МВС, сформована В. І. Фаринником. Так, згідно з його поглядом, під взаємодією органів досудового розслідування з оперативними підрозділами та іншими службами при розкритті злочинів розуміється заснована на законі та підзаконних нормативних актах їх узгоджена діяльність процесуального, оперативно-розшукового, адміністративного та управлінського характеру із застосуванням найбільш доцільного поєднання наявних у взаємодіючих суб'єктів сил, засобів та методів⁵.

У науковій літературі проблематика взаємодії органів досудового розслідування з іншими суб'єктами щодо протидії організованій злочинності вивчена недостатньо повно. Разом з тим, аналізуючи стан дослідження, вважаємо, слід виділити ряд наукових точок зору з даного питання.

Так, В. В. Топчій визначає даний вид взаємодії як засновану на законі та підзаконних актах, що здійснюється в межах їхньої компетенції узгоджену діяльність, спрямовану на забезпечення завдань боротьби

з організованою злочинністю на основі комплексного підходу та найбільш ефективного використання всіх наявних у розпорядженні сил, засобів та методів⁶. Слід повністю погодитися з В. О. Мазійчуком, на думку якого під правовою основою взаємодії суб'єктів міжнародного співробітництва правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах, що має міжнародний характер, розуміється сукупність законодавчих та інших нормативних правових актів, на яких базується така діяльність⁷.

Значення взаємодії як форми взаємозв'язку та взаємної підтримки полягає в тому, що правоохоронні органи в цілому, та їх структурні підрозділи у взаємодії один з одним та з іншими організаціями досягають значно більших результатів у менші строки із меншими витратами с⁸. При цьому у науковій літературі точилась дискусія щодо ототожнення термінів «взаємодія» та «координація». На думку багатьох вчених, взаємодія – ширше поняття, ніж координація. Воно охоплює всі форми зв'язків між різними учасниками. Взаємодія – це узгоджена спільна діяльність для досягнення єдиної мети та взаємодопомоги у виконанні завдань⁹.

Таким чином, вважаємо, що під правовою основою взаємодії органів досудового розслідування із зарубіжними правоохоронними органами у сфері протидії організованій злочинності слід розуміти сукупність

³ Топчій В. В. Передумови взаємодії слідчого й оперативного працівника органів внутрішніх справ у розкритті та розслідуванні злочинів. *Право і суспільство*. 2015. № 2. С. 287.

⁴ Данченко Л. І. Проблемні питання взаємодії під час виявлення та припинення злочинів у сфері державних закупівель. *Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів* : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (Київ, 27 листоп. 2014 р.). Київ : Кандиба Т. П., 2014. С. 57.

⁵ Фаринник В. І. Особливості процесуальної взаємодії органу досудового розслідування з іншими підрозділами МВС та громадськістю у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник України*. 2012. № 44 (905). С. 4–5.

⁶ Топчій В. В. Передумови взаємодії слідчого й оперативного працівника органів внутрішніх справ у розкритті та розслідуванні злочинів. *Право і суспільство*. 2015. № 2. С. 287.

⁷ Мазійчук В. А. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України. *Правова позиція*. 2023. № 4 (41). С. 159.

⁸ Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Випуск 34. С. 19.

⁹ Бандурка А. М., Давиденко Л. М. Злочинність в Україні: причини та протидія : монографія. Харків : Основа, 2003. С. 273–280.

міжнародно-правових, законодавчих, підзаконних, у тому числі відомчих та інших нормативних правових актів, на яких ґрунтується процесуальна діяльність щодо розслідування кримінальних правопорушень правоохоронними органами у сфері протидії організованій злочинності.

Правове регулювання взаємодії із міжнародними правоохоронними органами та органами досудового розслідування як одного з суб'єктів щодо протидії організованій злочинності поряд з Конституцією України, законами здійснюється також за допомогою підзаконних нормативно-правових актів, які безпосередньо визначають повноваження у питаннях взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав у сфері протидії організованій злочинності. Зокрема, статтею 6 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначено основні напрями боротьби з організованою злочинністю якими зокрема є: створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з організованою злочинністю, організація міжнародного співробітництва у цій сфері¹⁰. В ст. 7 вказаного Закону зазначено, що міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю ґрунтується на нормах міжнародного права і чинного законодавства України, міждержавних і міжурядових договорах, двосторонніх відомчих угодах¹¹.

Правове регулювання взаємодії органів досудового розслідування з міжнародними правоохоронними органами у сфері протидії організованій злочинності ґрунтується на міжнародних договорах (конвенціях, угодах) та національному законодавстві України, зокрема Кримінальному процесуальному кодексі України (КПК України). Ключовими

формами такої взаємодії є міжнародна правова допомога (виконання процесуальних дій за кордоном) та співробітництво в рамках міжнародних організацій, зокрема на підставі угод укладених в рамках ООН та Ради Європи, що надають рамкові основи для міжнародного співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю¹².

Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (Палермо, 2000) визначає напрями взаємодії у сфері попередження, розслідування і карного переслідування у сфері транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею. Аналіз цієї Конвенції дозволяє зробити висновок, що в ній вперше дано рекомендації активно використовувати спеціальні методи розслідування, такі як електронне спостереження, агентурні операції, для чого рекомендується укладання двосторонніх та багатосторонніх угод або домовленостей для використання таких методів розслідування у сфері співробітництва на міжнародному рівні (ст. 20 Конвенції ООН проти транснаціональної організації)¹³. Також слід зазначити, що статті 18 і 19 цієї Конвенції ООН прямо рекомендують державам-учасницям надавати одна одній найширшу взаємну правову допомогу в розслідуванні злочинів та подальшому кримінальному переслідуванні злочинців. Важливою складовою протидії транснаціональної організованої злочинності є взаємодія органів досудового розслідування з Європолем. Правовою основою такої взаємодії є Угода про стратегічне та оперативне співробітництво, укладена у 2016 році між

¹²Методичні рекомендації щодо виконання вимог міжнародних договорів та КПК України про міжнародну правову допомогу при проведенні процесуальних дій у кримінальному провадженні. Протокол засідання науково-методичної ради від 20 квіт. 2017 р. № 3. Затверджено Генеральним прокурором України від 17 трав. 2017 р. м. Київ. С. 8.

¹³Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

¹⁰Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

¹¹ Там само.

Україною та Європейським поліцейським офісом, яка передбачає таку взаємодію як обмін інформацією, обмін спеціальними знаннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією про методи запобігання злочинності тощо¹⁴. Однією з форм взаємодії органів досудового розслідування із правоохоронними органами іноземних держав у сфері протидії організованим злочинності є співробітництво з Інтерполом. Україна співпрацює з Інтерполом з 1992 року, будучи повноправним членом з 1993 року після створення Національного центрального бюро (НЦБ) Інтерполу в Україні. Українські правоохоронні органи використовують інструменти Інтерполу для боротьби зі злочинністю, зокрема у сферах економіки та фінансів, а також беруть активну участь у розробці стратегій протидії міжнародній злочинності, зокрема воєнним злочинам та гібридним загрозам. Україна також входить до складу Європейського комітету Інтерполу, дорадчого органу, що визначає стратегічні пріоритети організації в Європі, і зробила вагомий внесок у роботу цього органу, зокрема у розробці рекомендацій щодо розслідування міжнародних злочинів.

Одним із ключових елементів правової системи, що регулює взаємодію органів досудового розслідування з правоохоронними органами іноземних держав у сфері протидії організованим злочинності, в тому числі й транснаціонального характеру, є багатосторонні та двосторонні угоди між країнами. Україна бере участь у низці міжнародних угод та організацій, що стосуються боротьби з організованою злочинністю. Основними з них є: 1) Угоди з міжнародними та регіональними організаціями: Конвенція ООН проти транснаціональної

організованої злочинності (Палермська конвенція)¹⁵. Це основний міжнародний інструмент, який Україна ратифікувала. Конвенція встановлює загальні принципи боротьби з організованою злочинністю, зокрема з торгівлею людьми, незаконним перевезенням мігрантів, відмиванням грошей та корупцією; Україна приймає активну участь у формуванні багатосторонньої правової бази міжнародного співробітництва у протидії організованим злочинності, ставши учасником Європейської конвенції про видачу, правової допомоги у кримінальних справах (1959 р.)¹⁶ та додаткового протоколу до неї¹⁷, Європейської конвенції про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності (1990 р.)¹⁸; 2) угоди щодо співробітництва з Європолом. Україна має угоду про оперативне та стратегічне співробітництво з Європейським поліцейським офісом (Європолом)¹⁹. Це дозволяє обмінюватися інформацією, спеціальними знаннями, результатами аналізу та спільно проводити розслідування злочинів.

¹⁵ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

¹⁶ Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text

¹⁷ Додатковий Протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 17 березня 1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_037#Text

¹⁸ Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text

¹⁹ Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : ратифіковано Законом № 2129-VIII від 12.07.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text

¹⁴ Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : Угода від 14.12.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_001-16

Ця співпраця є ключовою для боротьби з транскордонною злочинністю, тероризмом, торгівлею людьми, кіберзлочинністю та іншими видами міжнародних злочинів; 3) угоди щодо співробітництва з Інтерполом. Україна є членом Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) з 1992 року²⁰. Національне центральне бюро (НЦБ) Інтерполу в Україні є основним каналом для обміну інформацією та розшуку злочинців на міжнародному рівні. Нещодавно було розблоковано можливість використання інструментів Інтерполу для розслідування воєнних злочинів; 4) багатосторонні угоди: Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони²¹. Ця угода передбачає посилення співпраці з ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ, що включає боротьбу з організованою злочинністю; 5) двосторонні угоди про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю. Україна уклала такі угоди з багатьма країнами світу. Наприклад, існує угода з Литовською Республікою про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом²²; Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в сфері боротьби з організованою

²⁰Статут Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол від 13.06.1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text

²¹Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. : ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

²²Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом від 12.04.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_062#Text

злочинністю²³. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Словацької Республіки про співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю²⁴, Угода між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про взаємодію в боротьбі з організованою злочинністю²⁵. Вказані Угоди про співробітництво у боротьбі зі злочинністю, що дозволяють ефективно співпрацювати на кордоні, Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом²⁶, Угода між Україною та Королівством Іспанія про співробітництво у галузі боротьби зі злочинністю²⁷. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Республікою Словенія²⁸. Крім того Україною укладено ряд договорів про правову допомогу у цивільних і кримінальних справах, в рамках яких

²³Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в сфері боротьби з організованою злочинністю від 03.03.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_049#Text

²⁴Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Словацької Республіки про співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю від 05.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_044#Text

²⁵Угода між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про взаємодію в боротьбі з організованою злочинністю від 19.05.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_066#Text

²⁶Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом від 12.04.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_062#Text

²⁷Угода між Україною та Королівством Іспанія про співробітництво у галузі боротьби зі злочинністю від 07.11.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724_014#Text

²⁸Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Республікою Словенія від 18 липня 2024 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spirobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-92241>

відбувається взаємодія правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності. Наприклад, на двосторонньому рівні діють: у правовідносинах з Грузією: Договір між Україною і Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах²⁹; з Узбекистаном: Договір між Україною і Республікою Узбекистан про правову допомогу і правові відносини у цивільних і сімейних справах³⁰; з Молдовою: Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах³¹; б) інші багатосторонні угоди: Україна є стороною низки конвенцій, що стосуються конкретних видів злочинності, наприклад: Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми³²; Конвенції ООН щодо боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин³³; Конвенція про кіберзлочинність³⁴.

²⁹ Договір між Україною та Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах (Договір ратифіковано Законом № 451/95-ВР від 22.11.95 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_542#Text

³⁰ Договір між Україною і Республікою Узбекистан про правову допомогу і правові відносини у цивільних і сімейних справах (Договір ратифіковано Законом № 238-XIV від 05.11.98 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/860_013#Text

³¹ Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах. (Договір ратифіковано Законом № 238/94-ВР від 10.11.94 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_604#Text

³² Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text

³³ Конвенції ООН щодо боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин від 20.12.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text

³⁴ Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text

Ці угоди дозволяють українським правоохоронним органам отримувати та надавати правову допомогу, проводити розслідування та притягати до відповідальності злочинців, що діють на міжнародному рівні. До числа основних видів діяльності у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності, на наш погляд, можна віднести: 1) координацію оперативної та кримінально-процесуальної діяльності правоохоронних органів у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності, у тому числі іноземних громадян; 2) проведення цільових оперативно-профілактичних заходів щодо профілактики проявів транснаціональної організованої злочинності; 3) розробка комплексу заходів, спрямованих на зниження питомої ваги злочинів, скоєних іноземними громадянами, з-поміж усіх вчинених злочинів; 4) взаємодія з оперативними підрозділами держав учасників угод під час підготовки та проведення оперативно-розшукових заходів та спільної роботи з реалізації матеріалів оперативних розробок.

Висновки. Таким чином, під взаємодією органів досудового розслідування з правоохоронними органами іноземних держав з питань протидії організованій злочинності слід розуміти засновану на законах та підзаконних, у тому числі міждержавних, нормативних правових актах, що здійснюється в межах їх повноважень та компетенції на погоджену діяльність комплексного підходу щодо найбільш ефективного використання організаційно-тактичних форм та методів розслідування, а також щодо проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій шляхом найбільш результативного застосування всіх наявних сил та засобів кримінально-процесуальної діяльності. Міжнародне співробітництво України у сфері боротьби з організованою злочинністю базується на широкій системі міжнародних договорів, починаючи від глобальних конвенцій ООН до двосторонніх угод з окремими країнами, а також активної взаємодії з міжнародними організаціями, такими як Європол та Інтерпол.

Основними організаційно-управлінськими та організаційно-тактичними формами взаємодії органів досудового розслідування з правоохоронними органами іноземних держав є: 1) спільний аналіз обставин кримінального провадження; 2) спільне планування та надання взаємної допомоги силами та засобами при підготовці та проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; 3) підготовка та проведення спеціальних операцій та слідчих (розшукових) та інших

процесуальних дій з розшуку, екстрадиція та затримання підозрюваних; 4) обмін інформацією та реалізація спільних заходів щодо виконання доручень правоохоронних органів зарубіжних держав; 5) надання правової допомоги у кримінальних провадженнях; 6) проведення широкомасштабних операцій з протидії транснаціональній організованій злочинності, пов'язаній з розшуком та затриманням учасників та лідерів злочинних організацій терористичної та екстремістської спрямованості.

**Electronic instruments of public administration
in the field of child rights protection during armed conflict**

Chepkova Kateryna

Candidate of Juridical Sciences,

Doctoral Student at the Department

of Scientific and Organizational, Military Institute

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

The issue of protecting children's rights during armed conflict is, unfortunately, more relevant than ever. The international community has defined and declared the legal status of children as a whole. However, the mechanisms for ensuring and implementing this status are entrusted to each individual state. Public administration bodies at various levels in each state are vested with the relevant powers and are responsible for ensuring and implementing the protection of children's rights through public administration instruments (regulatory acts, administrative acts, administrative agreements, action plans, acts of action, etc.). The author of the article has conducted scientific research on the concept of 'public administration instrument' and its inherent features. Given the rapid development of information and communication technologies and their significant impact on all spheres of public life, as well as the formation of e-government, there are grounds for forming a separate group of public administration instruments – electronic public administration instruments. This group includes: electronic services, electronic registers, electronic platforms, information systems of public authorities, etc. The sphere of protecting the rights of children during armed conflict is no exception. Ukrainian experience has demonstrated the active use of such electronic instruments as electronic registers. The main purpose of registers is to accumulate and process relevant information.

The author of the article examines which electronic registers have already been introduced by domestic legislation: the Unified Information and Analytical System 'Children', the Register of Information on Children Deported or Forcibly Displaced in Connection with the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine, the Register of Children Affected by the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine, etc.

**Електронні інструменти публічного адміністрування
у сфері захисту прав дитини під час збройного конфлікту**

Чепкова Катерина Олександрівна

кандидат юридичних наук,

докторант науково-організаційного відділу

Військового інституту

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка, Україна

Питання захисту прав дітей під час збройного конфлікту, на жаль, є як ніколи актуальним. Світова спільнота на міжнародному рівні визначила та задекларувала правовий статус дитини загалом. Однак механізми його забезпечення та реалізації покладаються на кожну окрему державу. Суб'єкти публічної адміністрації кожної держави на різних рівнях наділені відповідною компетенцією і є тими, хто забезпечує і реалізує захист прав дітей за допомогою інструментів публічного адміністрування (нормативні акти, адміністративні акти, адміністративні договори, акти-плани, акти-дії тощо). Автором статті здійснено наукову розвідку щодо поняття «інструмент публічного адміністрування» та притаманних йому рис.

З огляду на стрімкий розвиток у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та їх значний вплив на всі сфери суспільного життя, формування електронного урядування є підстави для формування окремої групи інструментів публічного адміністрування – електронні інструменти публічного адміністрування. До вказаної групи доцільно віднести: електронні послуги, електронні реєстри, електронні платформи, інформаційні системи органів влади, тощо.

Сфера захисту прав дітей під час збройного конфлікту не є винятком. Український досвід засвідчив активне застосування такого електронного інструменту, як електронні реєстри. Основною метою реєстрів є накопичення й оброблення відповідної інформації.

Автором статті досліджено, які електронні реєстри вже запроваджені вітчизняним законодавством: Єдина інформаційно-аналітична система «Діти», Реєстр відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, Реєстр дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тощо.

Вступ. Питання захисту прав дітей під час збройного конфлікту, на жаль, є як ніколи актуальним. Світова спільнота на міжнародному визначила та задекларувала правовий статус дитини загалом. Однак механізми його забезпечення та реалізації покладаються на кожну окрему державу. Суб'єкти публічної адміністрації кожної держави на різних рівнях наділені відповідною компетенцією і є тими, хто забезпечує і реалізує захист прав дітей за допомогою інструментів публічного адміністрування. Безперервний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)¹ та їх використання в усіх сферах суспільного життя сприяє формуванню нових видів інструментів публічного адміністрування.

Метою статті є дослідження інструментів публічного адміністрування, які використовуються у сфері захисту прав дітей під час збройного конфлікту, з урахуванням ІКТ.

Виклад основного матеріалу. Донедавна в українській доктрині існував інститут «форм державного управління», який охоплював зовнішній вияв конкретних дій, що здійснюються органами виконавчої влади для реалізації поставлених ними завдань. Однак

ця юридична конструкція є дещо застарілою та такою, що не охоплює всіх «гравців» адміністративних правовідносин.

Патерило І. В. у своєму дисертаційному дослідженні дослідила необхідність переходу до нової конструкції – «інструменти діяльності публічної адміністрації», під яким варто розуміти всю сукупність засобів (прийомів), що використовуються суб'єктами публічної адміністрації для регулювання суспільних відносин, які виникають у сфері публічного управління. Такий підхід сприяє адаптації національного адміністративного права до європейських стандартів, оскільки враховує термінологію, що використовується у європейському адміністративному просторі, та дає змогу уникнути неточностей і невідповідності чинному законодавству, а саме: містить термін «публічна адміністрація», а отже, не обмежує суб'єктний склад публічно-правових відносин суто органами виконавчої влади; містить категорію «діяльність публічної адміністрації», що допомагає уникнути звуження сфери діяльності публічної адміністрації виконавчо-розпорядчою діяльністю; у своєму змісті має дефініцію «інструмент», що дає змогу говорити власне про акти, договори, тим самим уникаючи дефектів конструкції «акти – форма діяльності»².

¹ Інформаційно-комунікаційні технології – результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік та послідовність виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформаційної продукції, надання інформаційних послуг (Закон України «Про Національну програму інформатизації»).

² Патерило І. В. Адміністративно-правові інструменти діяльності публічної адміністрації України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2015. 442 с. С. 203.

Де що ширше визначення пропонують Бліхар М. М. та Юрченко В. В.: інструменти діяльності публічної адміністрації – це юридично опосередковані засоби цілеспрямованого управлінського впливу суб'єкта публічного адміністрування, наділеного відповідними повноваженнями, на суспільні процеси й учасників публічно-правових відносин, що здійснюються в межах його компетенції та на підставі чинного адміністративного законодавства з метою реалізації публічного інтересу та досягнення публічно значущих результатів у межах визначеного правового режиму³.

Махмурова-Дишлюк О. розуміє під інструментами публічного адміністрування сукупність юридичних і організаційних знарядь, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації виконують свої функції у межах визначеної законом компетенції для забезпечення прав і свобод громадян, а також реалізації публічного інтересу. Ці інструменти охоплюють правові й організаційно-правові дії, що спрямовані на досягнення публічних цілей і забезпечення належного функціонування адміністративних процесів⁴.

Фелик О. В. виділяє сутнісні характеристики інструментів публічного адміністрування, що полягають у такому: по-перше, інструменти публічного адміністрування мають правову природу, що забезпечує їхню легітимність і законність; по-друге, ці інструменти є зовнішнім виразом адміністративної діяльності адміністративних органів; по-третє, інструменти публічного адміністрування відзначаються здатністю до адаптації та гнучкості до викликів у сфері суспільних відносин; по-четверте, інструменти публічного адміністрування

забезпечують прозорість та підзвітність адміністративних органів; по-п'яте, інструменти публічного адміністрування мають багатфункціональний характер, оскільки їх застосування дає змогу вирішувати різноманітні питання публічного адміністрування⁵.

До інструментів публічного адміністрування належать: нормативні акти, адміністративні акти, адміністративні договори, акти-плани та акти-дії. Цей перелік не є вичерпним, оскільки суспільство постійно перебуває в процесі розвитку, що сприяє виникненню нових суспільних відносин, а отже, і потреби у формуванні нових інструментів публічного адміністрування. Одним із таких прикладів є розвиток ІКТ і формування такого нового явища, як електронне урядування (е-урядування) – e-governance.

У західних країнах питання електронного урядування почало активно досліджуватися ще наприкінці ХХ ст. Електронне урядування – це застосування ІКТ у процесах функціонування органів публічної адміністрації з метою забезпечення ефективного управління. Інакше кажучи, електронне урядування – це використання ІКТ у державному секторі з метою поліпшення надання інформації та послуг, заохочення громадян до участі в процесі прийняття рішень та підвищення рівня підзвітності, прозорості й ефективності органів публічної адміністрації⁶.

Електронне урядування є міжнародним явищем, яке стосується всіх органів державної влади – центральних, регіональних та місцевих⁷.

Основною метою електронного урядування є спрощення процесів для всіх, тобто

³ Бліхар М. М., Юрченко В. В. Інструменти діяльності публічної адміністрації : поняття та сутність. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3. Ч. 2. С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.6>

⁴ Махмурова-Дишлюк О. П. Поняття інструментів публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. 2020. Вип. 3. С. 40–45.

⁵ Фелик О. В. Сутність інструментів публічного адміністрування в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 44–50. С. 48–49.

⁶ E-GOVERNANCE: CONCEPT AND SIGNIFICANCE. URL: <https://www.egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/25880/1/Unit-1.pdf>

⁷ ELECTRONIC GOVERNANCE (“E-GOVERNANCE”) Recommendation Rec (2004) 15 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 15 December 2004 and explanatory memorandum. Council of Europe Publishing.

уряду, громадян, підприємств тощо на національному, державному та місцевому рівнях. Це означає впровадження інформаційних технологій у процеси та функції уряду з метою забезпечення простого, етичного, підзвітного та прозорого врядування⁸.

Електронне урядування – це використання ІКТ в системі публічного управління таким чином, що:

(1) змінює структури або процеси управління таким чином, що це було б неможливо без ІКТ, та/або;

(2) створює нові структури або процеси управління, які до цього були неможливі без ІКТ, та/або;

(3) втілює в життя теоретичні ідеї або питання, що до цього були лише теоретичними в нормативному управлінні⁹.

Вітчизняні дослідники теж проводять наукову розвідку із цього питання.

Махмурова-Дишлюк О. у своїх наукових працях вказує, що електронне врядування є сучасним інструментом, що забезпечує цифровізацію адміністративних процесів і полегшує доступ громадян до публічних послуг через електронні платформи¹⁰.

Цвігун Д. П. визначає електронне урядування як форму організації діяльності суб'єктів публічного адміністрування, яка спрямована на підвищення ефективності та результативності таких суб'єктів, покращення взаємодії держави і громадян через використання ІКТ¹¹.

⁸ What is e-governance? Business jargons. URL: <https://businessjargons.com/e-governance.html>

⁹ Bannister F., Connolly R. Defining e-Governance. *E-Service Journal*. 2012. Vol. 8 (2). P. 3–25. DOI: <https://doi.org/10.2979/eservicej.8.2.3>

¹⁰ Махмурова-Дишлюк О. П. Поняття інструментів публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. 2020. Вип. 3. С. 40–45.

¹¹ Цвігун Д. П. До питання використання електронного урядування в публічному адмініструванні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 284–286. С. 285.

Зміст електронного урядування, на думку Жекало Г. І., Заяць М. Я., Вакун О. В., доцільно розглядати на трьох рівнях: концептуальному, процесному і технічному. Концептуально електронне урядування можна охарактеризувати як інноваційну модель політико-адміністративного управління або нову форму організації діяльності органів публічної влади. Процесний рівень визначення електронного урядування охоплює сукупність функціональних можливостей, які може впроваджувати держава через використання різних видів ІКТ. Зокрема, це інформаційно-технологічна підтримка прийняття управлінських рішень, надання державних чи муніципальних послуг в онлайн-режимі, широкий доступ до інформації, наданої органами влади, а отже, можливість зворотного зв'язку, доступна через використання технологій, участь громадськості в прийнятті суспільно-важливих рішень. У технічній площині електронне урядування становить сукупність інформаційних систем, програмно-апаратних комплексів, засобів зв'язку й обробки інформації, баз даних, каналів передачі інформації тощо, які залучені до процесу управління¹².

Визначення електронного урядування знайшло своє відображення і в законодавчій площині – Концепція розвитку електронного урядування в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р.¹³, та Закон України «Про Національну програму інформатизації»¹⁴.

¹² Жекало Г. І., Заяць М. Я., Вакун О. В. Сутність та зміст електронного урядування: концептуальний вимір. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.8.52>

¹³ Концепція розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-r#Text>

¹⁴ Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Таким чином, на законодавчому рівні електронне урядування розглядається не як інструмент, а як форма організації публічного адміністрування. При цьому в Концепції розвитку електронного урядування в Україні неодноразово використовується поняття «електронні інструменти електронного урядування» як засоби впровадження електронного урядування.

Яковлев С. Ю. у своєму дослідженні підтримує законодавчий підхід і визначає електронне урядування як інтегрований підхід до управління, який базується на використанні інформаційних технологій для поліпшення ефективності, доступності та якості державних послуг. У світлі сучасних викликів цифрові інструменти стають ключовим елементом електронного урядування, спрямованим на оптимізацію процесів прийняття рішень, підвищення ефективності адміністративних послуг і сприяння розвитку електронної демократії. Яковлев С. Ю. вважає, що на сучасному етапі розвитку електронного урядування в Україні інструментами можна вважати будь-які інформаційні технології, які використовуються для взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування з громадянами, бізнесом та іншими суб'єктами. У зазначеному питанні він виокремлює такі види інструментів електронного урядування, як електронні послуги, електронні реєстри, електронні платформи, інформаційні системи органів влади¹⁵.

¹⁵Яковлев С. Ю. Інструменти електронного урядування в Україні: стан та перспективи розвитку. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2023. № 2 (19). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/19423>

Такий підхід є найбільш вдалим із таких причин. «Електронне урядування» є комплексним поняттям, яке характеризує нову форму взаємодії держави в особі суб'єктів публічної адміністрації та громадян. Однак це поняття не характеризує, яким саме чином реалізується публічне адміністрування. Для прикладу, всім уже добре відома «Дія» – це єдиний державний веб порталом електронних послуг¹⁶, що є тим інструментом (засобом) публічного адміністрування, за допомогою якого суб'єкти публічної адміністрації виконують свої функції у межах визначеної законом компетенції для реалізації публічного інтересу. Тому, роблячи проміжний висновок, вважаємо, що електронне урядування є формою організації діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а окремо пропонуємо виокремлювати групу – електронні інструменти публічного адміністрування, під якими розуміти сукупність засобів (приймів), в основі яких є ІКТ, що використовуються суб'єктами публічної адміністрації в межах визначеної законодавством компетенції для забезпечення публічного інтересу. До електронних інструментів публічного адміністрування варто віднести: електронні послуги, електронні реєстри, електронні платформи, інформаційні системи органів влади тощо.

У сфері захисту прав дітей під час збройного конфлікту відбувається активне використання електронних інструментів публічного адміністрування. У цьому дослідженні акцентуємо увагу на електронних реєстрах, які сформовані саме з метою захисту прав дітей під час збройного конфлікту.

Відповідно до законодавчого визначення публічний електронний реєстр (реєстр, кадастр, реєстр тощо) (далі – реєстр) – інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік,

¹⁶Положення про Єдиний державний веб-портал електронних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 4.12.2019 № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-п#Text>

відображення, оброблення реєстрових даних і надання реєстрової інформації¹⁷. Реєстри створюються, ведуться, адмініструються з метою: 1) накопичення; 2) оброблення та 3) надання відповідної інформації.

Закон визначає класифікацію реєстрів: 1) *базові реєстри* – реєстри, що забезпечують одноразовий збір інформації про об'єкт реєстру (його правовий статус) з метою багаторазового використання як юридично обов'язкової, достовірної та актуальної інформації про такий об'єкт реєстру (його правовий статус) в інших реєстрах та/або національних електронних інформаційних ресурсах під час провадження дозвільної діяльності, надання адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, провадження іншої управлінської діяльності та здійснення державного регулювання, вичерпний перелік яких встановлюється цим Законом; 2) *інші реєстри* – реєстри, які містять інформацію про окремі спеціальні статуси особи, про сертифікати, ліцензії, декларації, повідомлення, інші документи дозвільного характеру; про природні ресурси; про правові режими використання та забудови територій та окремих об'єктів; про рухоме майно, що відповідно до закону є об'єктом державного обліку; про майнові та немайнові права, їх обмеження й обтяження; про нормативно-правові акти, нормативні акти та документи технічного характеру, судові рішення, виконавчі документи, довіреності та про інші об'єкти, які відповідно до закону є об'єктами державного обліку, але не належать до об'єктів базових державних реєстрів, інші державні інформаційні ресурси; 3) *визначені законом реєстри саморегульованих організацій*.

У сфері захисту прав дітей під час збройного конфлікту законодавчо передбачені такі реєстри (які відповідно до законодавства належать до категорії «інші реєстри»):

¹⁷Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-IX#Text>

– Єдина інформаційно-аналітична система «Діти»¹⁸, затверджена наказом Міністерства соціальної політики України від 28.12.2015 № 1256¹⁹, яка створена для накопичення, зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, дітей, які можуть бути усиновлені, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, які тимчасово переміщені (евакуйовані) на території України, де не ведуться воєнні (бойові) дії, або за межі України;

– Реєстр відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України²⁰ – інформаційно-комунікаційна

¹⁸Єдина організаційно-технічна, інформаційно-аналітична система, призначена для накопичення, зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, дітей, які можуть бути усиновлені, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, які тимчасово переміщені (евакуйовані) на території України, де не ведуться воєнні (бойові) дії, або за межі України, кандидатів в усиновлювачі, потенційних опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, та усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, патронатних вихователів та заклади, у Єдиному банку даних.

¹⁹Про ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів : Наказ Міністерства соціальної політики України від 28.12.2015 № 1256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0380-16#Text>

²⁰Порядок створення, ведення, доступу до Реєстру відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.10.2024 № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1240-2024-п#Text>

система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних і надання реєстрової інформації про дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України;

– Реєстр дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, який запроваджується Законом України «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат»²¹.

Зазначені реєстри ведуть суб'єкти публічної адміністрації, зокрема фахівці: Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерства юстиції України, Державної служби України у справах дітей, Національної соціальної сервісної служби України, служб у справах дітей (муніципального рівня). Метою зазначених реєстрів є забезпечення своєчасного внесення, облік, редагування, пошук, перегляд і використання даних для прийняття суб'єктами публічної адміністрації необхідних рішень щодо кожної дитини.

Також активно впроваджуються реєстри в освітній системі, а саме:

– програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту»²² є інформаційно-аналітичною системою, призначеною для

²¹ Державний реєстр дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, – це державна автоматизована інформаційно-комунікаційна система, призначена для збирання, накопичення, зберігання, захисту, обробки та використання інформації про дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, у результаті їх виявлення, а також про дітей, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

²² Положення про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту»: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2021 № 1255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-2021-p#Text>

використання суб'єктами освітньої діяльності з метою ведення обліку дітей дошкільного та шкільного віку (функціонування електронного сервісу зарахування, відрахування та переведення здобувачів освіти до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти)²³;

– «Єдина школа» – інформаційно-комунікаційна автоматизована система, призначена для закладів освіти, учнів та їх батьків, а також для органів управління освіти²⁴.

Висновки. З огляду на стрімкий розвиток у сфері ІКТ та їх значний вплив на всі сфери суспільного життя, формування електронного урядування є підстави для формування окремої групи інструментів публічного адміністрування – електронні інструменти публічного адміністрування. До вказаної групи належать: електронні послуги, електронні реєстри, електронні платформи, інформаційні системи органів влади тощо.

Сфера захисту прав дітей під час збройного конфлікту не є винятком. Український досвід засвідчив активне застосування такого електронного інструменту, як електронні реєстри. Вітчизняним законодавством запроваджені такі реєстри: Єдина інформаційно-аналітична система «Діти», Реєстр відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, Реєстр дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

²³ Порядок ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку, вихованців та учнів: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2017-p#Text>

²⁴ Єдина школа. URL: <https://eschool-ua.com/#/>

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)
Issued quarterly
Passed for printing: 30.09.2025